

Últimes novetats
"SALVEM CA LA VILA"
(pàgines centrals)

trimestral de l'Associació Cultural "Ràfol" (Xilxes)

L'Aljub

Número 29

D.L.: CS-119-1996

estiu de 2002

TROBALLES ARQUEOLÒGIQUES DAVALL DEL NOU CAMP DE FUTBOL

Recentment ens hem assabentat d'una sèrie de troballes arqueològiques realitzades durant les obres d'acondicionament del terreny per a la construcció de les noves instal·lacions esportives municipals. Es tracta dels fonaments d'un edifici rectangular d'època romana (segle II d.C.) i d'un clot -possiblement utilitzat per a

(Segueix a la pàg 2)

SUMARI

En aquest número:

- * Troballes arqueològiques al davall del nou camp de futbol.
- * Editorial: L'AVE que ve.
- * Dites i refranys.
- * Zaplana: una jugada mestra.
- * Retrobem el valencià
- * El racó del llibre.
- * Imatges per al record
- * La campanya SALVEM CA LA VILA continua.
- * Històries del Camí Ràfol

EDITA

Associació Cultural "Ràfol"
(Xilxes)

e-mail: rafol_ac@eresmas.com

LA CAMPANYA "SALVEM CA LA VILA" CONTINUA

A la pàgina web de la Federació Valenciana de Municipis i Províncies, dins de l'apartat del nostre poble, ja no apareix com a monument l'edifici de ca la vila. Tan sols l'església i la Font de la *Unión*. ¿Es vol amagar l'existència d'aquest edifici per tal de que la seua possible desaparició passe desapercebuda fora del nostre poble?

(Segueix a la pàg 10)

(Ve de la pàg. anterior)

l'extracció d'argila- reomplert posteriorment amb pedres i ceràmica ibèrica datada entre finals del segle IV i II a.C. Els treballs han estat realitzats per l'empresa ARQUEÒLEGS CB.

Les peces recuperades (gerres, àmfores, ceràmica de cuina, terra sigil.lata, restes de pintures de les parets, ...) han quedat dipositades en el Museu Arqueològic Municipal de la Vall d'Uixó, en el qual també es van dipositar les restes trobades durant l'excavació d'urgència del solar de l'ermita del Crist de la Jonquera. Aquest museu roman tancat ja fa temps, a l'espera d'ubicar-se en unes noves instal.lacions que, avui en dia, encara són projecte. Mentrestant, el nostre poble i qualsevol estudiós del tema no pot contemplar eixes restes trobades en el nostre terme, per raons purament administratives.

Editorial: L'AVE que ve

Com tots sabreu, les obres de l'AVE (tren d'alta velocitat) Madrid-València ja han començat. Com també sabreu, un ramal de la seua infraestructura s'allargarà fins a Castelló i, per tant, passarà (millor dit TRAVESSARÀ) tot el nostre terme municipal quasi de nord a sud. Serà una àmplia llengua de ferro, grava, ciment i asfalt que destrossarà una part important de la nostra horta (com

ja va fer als anys setanta l'autopista, ja que, segons sembla, discorrerà a uns pocs metres d'aquesta via), així com possiblement el que queda del jaciment romà de l'Alter. Serà una nova barrera entre Xilxes -el nostre poble que no té més nassos que creixer a la llarga per estar encaixonat entre la via del tren i l'autopista- i la mar. Una nova barrera que, en cas de pluges fortes -"la gota freda", per exemple- serà un altre obstacle per a que l'aigua vaja lliurement a la mar, a pesar de tots els túnels i desaigues que es puguen ficar.

La modernitat, l'arribada de l'AVE a les nostres terres provocarà la desaparició d'una part important de l'horta del nostre terme, de moltes menudes parcel.les propietat de molta gent que veurà com, a colp d'expropiació, perdrà eixe tros de terra heretat dels seus pares o eixe hortet fruit del seu treball. I no sols perdran els propietaris, sinó també la resta de la població que amb la desaparició d'eixos horts veuran disminuir la quantitat d'arbres del terme que se sumaran als que per altres motius (conversió de terrenys agrícoles en industrials, per exemple) ja han desaparegut i segueixen desapareixent. Arbres que amb el seu cycle vital ens han donat qualitat de vida (no us heu parat a pensar mai el gran bosc que tenim, encara que no siga silvestre, amb les plantacions de tarongers?).

I tot açò per un tren que, per cert, no pararà en Xilxes (ni en poblacions del voltant), i que té per finalitat aplegar un poc més prompte a València i d'allí a Madrid. Es que no passa cap via per Xilxes? Per a què s'ha fet l'eixample de la via entre Castelló i València? Per a què tantes vies? No seria més lògic aprofitar la infraestructura ferroviària actual i adaptar-la -com per altra banda s'està fent-? És car, però més barat (tant des del punt de vista econòmic, social i cultural) que el que costarà l'expropiació i construcció de nou de noves infraestructures. Total per a tindre la utilitat que avui té l'autopista: infrautilitzada i de pago, i mentrestant a construir més carreteres per a descongestionar la N-340. En definitiva una costosa obra sense resultats positius per al nostre poble i amb molts aspectes dubtosos, per no dir negatius.

DITES I REFRANYS A LA VILA DE XILXES. (XIII)

XV.- La família i les relacions familiars.

- On millor s'està és a casa.
- Els nebots peguen bots.
- T'has casat, l'has cagat.
- Benvolent o malvolent de la dona si-gues parent.
- Conforme fas, trobaràs.
- Una mare per a cent fills, però cent fills per a una mare no.
- Cada casa és un món.
- Caure-li (o no caure-li) a u la casa damunt.
- Tots fills d'un ventre i cadascú d'un "temple".
- Ser una "escopinyà" de son pare o de sa mare.
- La roba bruta es llava a casa.
- Qui té una filla i la casa, té fill i filla en casa.
- Qui té un fill i el casa, ni té fill ni filla en casa.

Amb aquest capítol finalitzem la secció DITES I REFRANYS A LA VILA DE XILXES. Al llarg de les successives aparicions hem assolit un dels dos objectius que ens proposavem quan va eixir a la llum aquesta secció: recuperar de l'oblit un munt de dites i refranys que romanien amagats o difuminats en la memòria col·lectiva del nostre poble. L'altre objectiu, la participació activa dels nostres lectors fent-nos aplegar altres dites i refranys, no ha donat els fruits esperats.

Per a finalitzar voldria fer ús d'aquella frase tan coneguda referint-me a les dites i refranys d'aquesta secció: " **SÓN TOTS ELS QUE ESTAN, PERÒ NO ESTAN TOTS ELS QUE SÓN.**"

Vicent Valls (A.C. "Ràfol")

CARTES AL DIRECTOR

Com qualsevol altra publicació del món, el nostre "L'Aljub" vol encetar una nova secció dedicada als suggeriments dels nostres lectors, les seues preocupacions, les seues queixes o les seues opinions sobre la vida quotidiana del nostre poble. Si recordem, ja vam realitzar uns assajos amb la secció *col.laboracions dels nostres lectors* que puntualment ha aparegut al nostre butlletí tractant diferents temes. Esperem els vostres escrits que podeu deixar a la bústia de l'associació o enviar a través del correu electrònic (rafol_ac@eresmas.com). Hi ha temes molt importants que esperen la vostra opinió. Ara podeu fer arribar les vostres opinions a tots els lectors. Ànim.

Apunts de política econòmica actual

ZAPLANA: UNA JUGADA DE MESTRE.

Una jugada de mestre, la dels actuals dirigents de la Generalitat, amb l'ex-president de **Eduardo Zaplana** al capdavant, a tots els contribuents i ciutadans de la Comunitat Valenciana. S'han tirat anys dient que el deute de més de mig bilió de pessetes (3.000 milions d'euros i avant) que han anat acumulant al llarg de l'Administració Zaplana era "*asumible y razonable*" i ara han aconseguit de Madrid, després de plorar i suplicar, el permís per a renegociar i aplaçar el pagament d'eixe deute **fins dins de 30 anys**.

Exactament, el que s'ha fet ha sigut que **el deute es pagarà els anys 2029, 2030, 2031 i 2032**, a més dels interessos devengats. On serà Zaplana o Montoro aleshores?. A qui se li podran demanar responsabilitats? Senzillament, el que vinga darrere que arree. Si aleshores existeix encara el Partit Popular, seria un bon moment per a regalar-li eixa legislatura sencera. La Generalitat no ha rebut de Madrid l'ajut econòmic que li calia, però se les ha apanyat per endosar-li una herència endimoniada a les noves generacions (també a les seues), un simulacre de maledicció de Tutan-Saplanon. Aquest destarifo econòmic ha estat aprovat en data de 2 d'agost en Consell de Ministres. La decisió consisteix en que els contribuents de d'ací a 30 anys hauran de pagar les factures milionàries heredades dels seus majors. Mentrestant, el Govern actual sols haurà de concentrar-se en el pagament del principal del deute viu (quasi un altre bilió) i del pagament dels interessos del deute que vaja refinanciant-se fins aleshores.

Una jugada redona. S'han llevat de damunt durant un temps la **pressió financera pròpia d'un endeutament abultat** i car que pesava com una llosa sobre la delicada comptabilitat regional. Una fugida de les seues responsabilitats com a administració que deu vetllar per una despesa mesurada i prudent dels recursos de tots.

Una jugada quasi perfecta que duu mesos coent-se en els despatxos del Ministeri d'Economia entre **Cristóbal Montoro** i la Generalitat. Mesos de discussions, regateig i advertències que han acabat de l'única manera possible: una neteja de cara que ofereixca una eixida discreta a a la greu situació financera de la Generalitat. El contrari hauria suposat la quebra de l'Administració autonòmica, la intervenció de la seua comptabilitat per l'Estat i l'aplicació d'un dur pla de reconversió econòmica en la Generalitat. Ja es va fer anys enrere a Cantàbria i podria haver ocorregut a València, la qual cosa haguera significat una catàstrofe per al PP local. Però un Govern administrat pels populars no anava a permetre que el seu graner de vots valencià haguera de suportar eixa humiliació. La precipitada eixida de Zaplana del Govern regional i la seua incorporació de rebot al consell de ministres no hauria fet més que accelerar eixa solució imposada a l'actual desequilibri comptable de la Generalitat.

Els beneficis de la jugada són palesos. Al no haver d'utilitzar tants diners de forma immediata en tornar els crèdits que s'aniran refinanciant, la Generalitat tindrà un poc de tranquil·litat presupostària per **agarrar aire i seguir endavant** amb la seua política d'inversions. Combustible dinerari per cremar en Terra Crítica, en la Fira, en la nova Fe, en la "Ruta Azul", en la Ciutat de les Arts i les Ciències (de Ramsés II), en alguna butxaca despistada...i també en una despesa corrent desbrocada i per al que no es coneix, almenys públicament, un pla de moderació. El Consell disposarà de majors facilitats per quadrar els objectius del dèficit zero i podrà lliberar recursos per al pagament dels milers de factures acumulades als calaixos de Sanitat, Obres Públiques, Educació o RTVV, entre altres organismes gastadors. Alhora, podrà evitar-se friccions amb els interventors, tribunals de comptes, tancaments d'exercici i altres controls imposats sobre la despesa de l'administració autonòmica. I el que vinga darrere, que arree.

RETROBEM EL VALENCIÀ

Bibliografia.- RUAIX, J.: Valencià fàcil, 1990.
Curs de Valencià (Generalitat Valenciana, 1994)

VOCABULARI CORRECTE.-

Ara que estem en estiu i molta gent aprofita aquest període per traure's el carnet de conduir no estaria de més repassar el vocabulari emprat a les autoescoles. Ací us presentem alguns exemples:

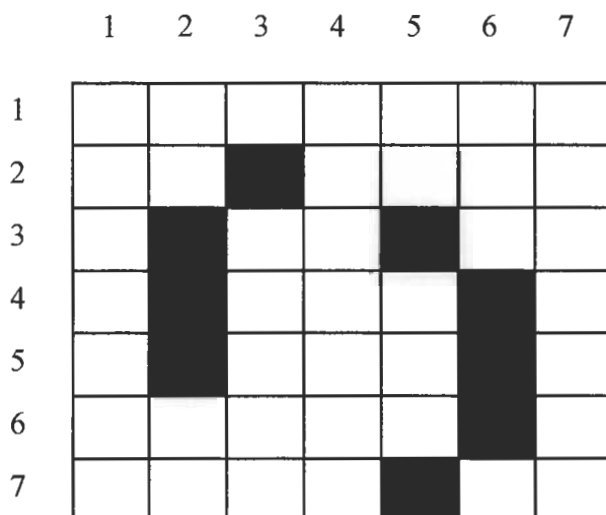
* ambre adj. ámbar.	* imprudència .
* aparcament .	* llum de boira m luz antiniebla.
* atropellament m. atropello.	* pas de zebra .
* automòbil .	* permís de conduir .
* avançament m. adelantamiento.	* revolta f. curva.
* calçada f. calzada.	* semàfor .
* codi de circulació .	* sentit .
* col.lidir v. intr. colisionar.	* senyal de trànsit m. señal de tráfico.
* dreta .	* vianant m. peatón
* esquerra .	* vorera d'emergència f. (o voral m.) arcén.
* gual m. vado.	
* guàrdia urbà .	

NOCIONS DE GRAMÀTICA PRÀCTICA: LA "H".

La **h** és una lletra muda que només conserva un valor etimològic, encara que es pronuncia aspirada en les onomatopeies **ha, ha!**, **ehem!** i en les paraules estrangeres sense adaptar que **tenen la h aspirada** en la llengua originària, com **Hannover, hippy, hall, holding, Hong Kong, Honolulu, etc.** Cal tenir en compte que, quan les paraules procedents d'altres llengües s'adapten ortogràficament, la **h** esdevé muda. És el cas de mots com ara **handbol, hámster, handicap, Hèlsinki, hoquei, maharajà**, on la **h** és muda.

Quant a l'ortografia d'aquesta consonant, no hi ha regles que ens resolguen el seu ús. Normalment, la presència de la **h** coincideix amb el castellà, i en general amb les diverses llengües romàniques. Ex. **històric, humorístic, prohibit, hàbil,...** Ara bé, la coincidència amb el castellà no és total. Fixa't en aquestos casos de discrepància. S'escriuen amb **h**: **harmonia, hissar, hivern, subhasta, ahir**. I s'escriuen sense **h**: **orfe, orxata, truà, cacauet, coet, ou, os**.

MOTS ENCREUATS

HORIZONTALS.- 1. Tapa d'un llibre. 2. Carta de la baralla. Al revés, parts d'un tot que ha de ser distribuït entre diverses persones. 3. Consonant. Al revés, símbol del tal.li. Mil cinquanta romans. 4. Matrícula d'Alacant. Al revés, títol d'una revista valenciana. Vocal. 5. Matrícula de Lleida. Abreviatura de Trinitrotolue. Consonant. 6. Publica un llibre. Símbol de l'oxigen. 7. En plural, recipient per a beure-hi. Preposició.

VERTICALS.- 1. Llista descriptiva de llibres. 2. Peça de l'esquelet. Nota musical. 3. Consonant. Al revés, designació distintiva d'una obra escrita. 4. Peces planes disposades horitzontalment que formen part d'un moble. 5. Al revés, matrícula de Turquia. Al revés, Ajudant Tècnic Sanitari. 6. Abreviatura de transitiu. Vocal. 7. Al revés, gènere literari.

SOLUCIONS HORIZONTALS.- 1. Coberta. 2. As. Lots. 3. T. Tl. ML. 4. A. Saó. E. 5. L. TNT. V. 6. Edita. O. 7. Gots. En.

USEM BÉ LES PARAULES: **EL FULL I LA FULLA**

Convé distingir entre les dues paraules que encapçalen aquest apartat. Els **FULLS** són els "trossos rectangulars de paper" que formen els llibres. I també, naturalment, un **full de cartolina o de seda**. En sentit figurat, podem dir també un **full de serveis** o el **full dominical**, i en el camp de la informàtica tenim un **full de càlcul** o un **full de programació**. Per contra, la **FULLA** és bàsicament un "òrgan de les plantes". Però també la "làmina tallant d'un instrument", com la **fulla d'afaitar**. I encara més: podem expressar amb fulla el "batent d'una porta o d'una finestra". Ex. Per favor, tanca **les fulles de la finestra**, que me molesta la llum.

Vicent Valls (A.C."Ràfol")

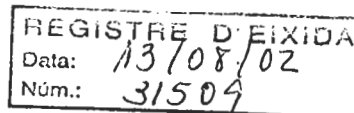
ÚLTIMES NOVETATS

**Patrimoni retira la protecció
a l'edifici consistorial
basant-se en informes
poc clars**

**Presentem el text complet
de la carta de Patrimoni i proves
documentals que demostren
l'existència de restes de l'ajuntament
anterior a la reforma de
"Regiones Devastadas"**

CONSELLERIA DE CULTURA
I EDUCACIÓ

Valencia, 7 de agosto de 2002

ae/mp

EXPDTE.: CS-010/01
LOCALIDAD: Xilxes
EMPLAZAMIENTO: Casa de la Vila
INTERESADO: Asociación Cultural Rafol
Ayuntamiento de Xilxes
Comisión Territorial de Urbanismo de Castellón

Con esta fecha el Ilmo. Sr. Director General de Patrimonio Artístico comunica lo siguiente:

“Por denuncia formulada por la Asociación Cultural Rafol en fecha 3 de enero de 2001, este Centro Directivo viene en conocimiento de que la antigua Casa de la Vila de Xilxes, inmueble del siglo XVIII, que aquilata valores patrimoniales significativos y relevantes dentro del ámbito territorial de este municipio, puede verse amenazada en su actual pervivencia.

Por escrito de este Centro Directivo de fecha 17 de enero de 2002, se comunicó al Ayuntamiento de Xilxes y al resto de interesados que el inmueble en cuestión resultaba acreedor de la tipificación legal de Bien de Relevancia Local (artículos 46 a 50 de la Ley 4/98, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano), por lo que esta Corporación, a tenor del sentido legalmente vinculante del informe entonces emitido, debía promover la modificación de su catalogo municipal de Bienes y Espacios Protegidos a los efectos de adscribir expresamente el inmueble en cuestión a esta figura protectora, con expresión en el mismo en orden a su conservación integral de las menciones determinativas que a estos efectos enuncia el art. 50.2 de la referida Ley 4/98, del Patrimonio Cultural Valenciano.

Según reciente informe de los Servicios Técnicos emitido tras las alegaciones formuladas por el Ayuntamiento de Xilxes en trámite de audiencia con apoyatura en documental de decisiva significación técnica e informe del Consell Valencià de Cultura sobre el edificio de referencia, el inmueble en su actual configuración, no guarda absolutamente ninguna relación con la antigua Casa Consistorial a la que reemplazó y de la que no quedan vestigios a raíz de la intervención protagonizada por la Dirección General de Regiones Devastadas con base en proyecto redactado en abril de 1946, lo

CONSELLERIA DE CULTURA
I EDUCACIÓ

que unido a su estado ruinoso y a su patente inadecuación e insuficiencia para el uso administrativo a que inicialmente fue destinado, hacen que se deba reconsiderar la protección integral que inicialmente se estimó como adecuada. Contrastados fidedignamente sus valores con base en la Memoria de Formalización y Ampliación del Proyecto de Ayuntamiento y Casa Abadía, de la Dirección General de Regiones Devastadas, de fecha abril de 1946, cabe concluir lo siguiente:

- El Ayuntamiento de Xilxes deberá proceder a la redacción del Catalogo Municipal de Bienes y Espacios Protegidos para incorporarlo al planeamiento en vigor, tal y como resulta exigible para los planes de ordenación integral del territorio por la Ley Reguladora de la Actividad Urbanística, el Reglamento de Planeamiento y la Disposición Transitoria Tercera de la Ley 4/98, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano.
- El nucleo histórico tradicional debera contar con ordenanzas específicas de protección que contemplarán los siguientes aspectos:
- Normativa de arqueología conforme a los artículos 58 y siguientes de la Ley 4/98, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano
- Ordenanzas de renovación urbana: mediante acabados tradicionales (revocos) y composición de huecos del mismo tipo, de pavimentos acordes con la arquitectura de la zona
- Conveniencia de conservación y mantenimiento de la trama urbana conforme a las directrices que marca el reglamento de planeamiento para los llamados nucleos históricos tradicionales
- Posibilidad de renovación de las arquitecturas de "Regiones Devastadas" siempre que

A.- Se documenten adecuadamente

B.- Se renueven con una arquitectura, composición y acabados con la arquitectura tradicional de su entorno. Lo dicho anteriormente valdría justamente para el edificio del Ayuntamiento o "Ca La Vila". Teniendo en cuenta el proyecto ya redactado, mediante concurso, por el Ayuntamiento de Xilxes, no se ve inconveniente a su construcción siempre que se actue conforme a los artículos 58 y siguientes de la Ley 4/98, de 11 de junio, del Patrimonio Cultural Valenciano y se cambie la fachada por otra acorde con la arquitectura tradicional del entorno."

EL JEFE DEL SERVICIO DE PATRIMONIO
ARQUITECTÓNICO Y MEDIOAMBIENTAL

Ricardo Sicluna Lletget

Associació Cultural "Ràfol"
C/ del Bisbe Benvingut, 38 / 12592 Xilxes

“Donde dije digo, digo Diego ...”

Eixa dita castellana vindria a resumir l’actuació de Patrimoni davant el projecte d’enderrocament de l’edifici consistorial de Xilxes. Una vegada més, la política i l’economia han pogut més que la cultura, i el partidisme ha funcionat com era d’esperar. No obstant això, caldria remarcar alguns aspectes d’aquesta darrera decisió, sobretot els aspectes “tècnics” en els quals es fonamenta, ja que, per dir-ho d’alguna manera, no són totalment certs.

Segons es desprén de la lectura de l’informe, la raó principal de reconsiderar la protecció integral que inicialment es va estimar com adequada es que, segons les proves documentals aportades per l’Ajuntament de Xilxes, *“el inmueble en su actual configuración, no guarda absolutamente ninguna relación con la antigua Casa Consistorial a la que reemplazó y de la que no quedan vestigios a raíz de la intervención protagonizada por la Dirección General de Regiones Devastadas con base en proyecto redactado en abril de 1946...”*.

No compartim eixa afirmació perquè, encara que la fisonomia exterior de l’edifici consistorial va canviar adaptant-se a l’estil imperant en aquells moments de la postguerra, les seues parets exteriors i la mitjanera interior no van ser enderrocades tal i com s’aprecia als plànols d’abans i després de la reforma, i es desprén de les medicions de les obres a realitzar on s’especifica que sols s’enderroca el mur de la casa de l’agutzil i no el que era l’ajuntament antic. A més, les persones majors de setanta anys recordaran, tal i com alguns m’han referit, que, en acabar la guerra, “Regiones Devastadas” no va enderrocar l’edifici consistorial, sinó que va conservar les parets exteriors i fonaments, eixes mateixes parets que ara volen fer-nos creure que són noves.

Cantó de l’edifici consistorial (1995)
Davall de la lluada de “Regiones” s’aprecia el mur antic compost de carreus i maçoneria

Per tant queda demostrat que la afirmació de que no queden vestigis de l’edifici anterior a la reforma de “Regiones Devastadas” no és certa. Davall de la lluada actual perviuen els murs exteriors de la Ca la Vila edificada durant el segle XVIII. És per això que, ja que es vol enderrocar l’edifici consistorial, sense estudiar altres possibles opcions -algunes ja explicades per la nostra associació-, es diga clarament que és perquè es vol, perquè es dóna la gana, perquè “de la burra mando yo”, ... i no es busquen justificacions tals com que l’edifici no té valor històric ni artístic, com si s’haguera construït fa quatre dies. Visca Xilxes, un poble per sempre nou, possiblement l’únic de tota Espanya que, d’ací pocs anys, no destinarà cap partida pressupostària al manteniment del seu patrimoni històric i artístic, perquè, a la marxa que duem, no en tindrà. Visca també la tossudesa d’alguns; el *mesinfotisme* d’altres (la majoria) i el remordiment d’aquells que, contraris a l’enderrocament de l’ajuntament, han preferit callar abans que manifestar el seu desacord. Tots tres han fet i faran possible allò que el nostre poble té i es mereix. Ànim i ... a pel pròxim edifici antic (potser l’església parroquial, la font i ... res més, ja no en tenim més).

Ferran Valls (A.C. “Ràfol”)

EL RACÓ DEL LLIBRE

Nahum Massó i Carcasés

Mercè Ibarz

Mercè Ibarz va néixer l'any 1954 a Saidí, població de la comarca del Baix Cinca. En aquest municipi de vora 2.000 habitants, situat a l'extrem nord-occidental de la comarca, a l'esquerra del riu Cinca, va viure fins als 14 anys. Va estudiar el batxillerat elemental al seu poble, encara que, d'acord amb el que era la pràctica habitual en el sistema educatiu d'aquells anys, es va examinar a Lleida, ciutat on s'efectuava la prova oficial a tots els alumnes de les comarques veïnes. Mercè Ibarz va ser la primera dona de la seva família que es va poder desvincular de les feines lligades a la terra. Al llibre *La terra retirada*, la narradora explica aquesta circumstància de la manera següent:

"Era el 1968 i jo tenia 14 anys, l'edat ritual que al poble volia dir començar a treballar el terme. Així havia estat per als meus pares i per al meu germà. Però jo anava cap a Lleida i després, quan acabés el batxillerat i el preuniversitari, aniria cap a Barcelona. Era una xica, les màquines ja havien arribat a l'agricultura i a casa no em necessitaven, podria seguir estudiant i fer una carrera. Una carrera." (p.11)

Efectivament. Igual que l'explicació del relat, Mercè Ibarz va anar a viure a la capital del Segrià durant tres anys, per estudiar-hi el batxillerat superior i el preuniversitari, el curs conegut popularment a l'època com el "preu". Amb els estudis secundaris acabats, es va instal·lar a Barcelona l'any 1971. Tot un canvi radical, una modificació en l'estructura tradicional de la família, que corria paral·lel als canvis generacionals de la dècada dels seixanta.

Mercè Ibarz, segons confessa ella mateixa, ha tingut sovint la sensació d'habitar una frontera. No només pel que fa als seus orígens geogràfics, de frontera territorial i lingüística, sinó pel fet que hagin coincidit els seus inicis formatius i laborals amb estudis i empreses de nova creació. L'any que Mercè Ibarz va arribar a Barcelona es va fundar la Facultat de Ciències de la Informació. La creació d'aquesta llicenciatura era una reivindicació reclamada durant molts anys per un gremi, el del periodisme, que no havia vist reconeguda la seva pràctica professional amb la categoria d'uns estudis universitaris. Mercè Ibarz s'hi va matricular de bon començament i en va acabar els estudis. Forma part, per tant, de la primera promoció de periodistes amb titulació universitària.

Les condicions en què va començar la carrera van ser força precàries, amb unes instal·lacions provisionals situades a l'actual Escola Oficial d'Idiomes de Barcelona, a Drassanes, tot i que, a partir del segon curs, la situació es va normalitzar amb el trasllat a la Universitat Autònoma de Barcelona.

L'època a la universitat -el temps que es creen les amistats i que s'adquireixen els referents culturals i socials que s'integren amb solidesa a la pròpia història- va ser decisiva en la formació humana i intel·lectual de Mercè Ibarz. A la novel·la *La terra retirada*, la narradora parla de la convulsió d'aquells anys, que van coincidir amb la decadència i la fi del règim franquista, i els primers titubeigs de la transició cap a la democràcia:

"Entre el 1971 que vaig arribar a Barcelona i el 1976 que vaig començar a guanyar-me la vida en el periodisme, els límits del meu món havien estat tan remoguts que l'única forma que tinc d'aproximar-me a com era aleshores el meu estat d'ànim és dir que tenia la mania de la normalitat. Havia viscut en molts pisos d'estudiants i ja n'estava tipa, aviat tindria una feina fixa, d'aquelles tan difícils de deixar, i aviat hauria de pensar en casar-me. Tot cridava a la normalitat. Havia conegut la normalitat antifranquista però no sabia com viure la nova etapa d'exultació històrica, que m'apareixia com una pel·lícula de romans."

L'any 1975 Mercè Ibarz va guanyar el premi de periodisme Crida als escriptors joves, convocat per la revista *Serra d'Or*, amb un reportatge sobre el Baix Cinca. Amb l'aval del premi, a punt d'acabar la carrera i amb l'experiència adquirida en la revista universitària en què col·laborava, va entrar a treballar al diari *Avui*, el maig del 1976. Només feia dos mesos que el primer diari publicat en català després de la Segona República havia començat a editar-se, sota la direcció de Josep Faulí i amb Josep M. Cadena com a subdirector. La periodista va formar part de la secció d'Espanya fins al 1981, coincidint amb l'intent de cop d'Estat del 23 de febrer. A partir de llavors, i fins al 1986 que va abandonar el diari, va estar adscrita a la secció de Cultura.

Després de publicar uns articles a la revista L'Avenç sobre la història de l'organització terrorista ETA, va rebre l'encàrrec de Carles-Jordi Guardiola, editor de l'editorial La Magrana, d'escriure un llibre per aprofundir en la temàtica que havia iniciat a la revista d'història. Mercè Ibarz hi va dedicar un any de documentació i investigació, fruit del qual va sorgir el volum Breu història d'ETA (1959-1979), publicat l'any 1981. L'atzar va voler que la presentació d'aquest llibre coincidís amb les hores anteriors al cop d'Estat de 1981, amb el nerviosisme inherent a una situació tan delicada.

L'any 1986 va entrar al Diari de Barcelona -dirigit per Josep Pernau-, on es va estar fins al 1989. El primer any va treballar a la secció d'Espanya i, els dos següents, a la de Televisió. L'experiència de tractar els temes vinculats al món televisiu va ser molt profitosa, ja que van coincidir en poc temps diversos canvis que van convulsar el sector audiovisual, com ara els inicis de TV3 i de les televisions privades.

Mercè Ibarz forma part de la primera generació de periodistes que comencen la seva vida professional en català, sense haver de passar pel pas previ d'iniciar-se en el periodisme amb el castellà com a llengua laboral.

Un cop finalitzada l'etapa al Diari de Barcelona, es va embarcar en una aventura nova, que encara l'ocupa en l'actualitat: va començar a col.laborar a La Vanguardia en qualitat de free-lance. Es va especialitzar en periodisme cultural, amb reportatges per a la revista dominical del diari, el Magazine, sota la direcció de Màrius Carol, primer, i de Josep Carles Rius, més tard. Posteriorment, i des de la seva creació, col.labora amb articles per al suplement La Revista, d'aparició més recent. Entre els seus reportatges de temàtica cultural, destaca una sèrie d'articles sobre museus.

El fet de deixar de formar part de la redacció d'un diari va permetre a Mercè Ibarz dedicar més temps a l'escriptura de textos no lligats a l'actualitat diària més estricta. Va escriure una biografia de Mercè Rodoreda, titulada Mercè Rodoreda. Un retrat, que va ser publicada l'any 1991 per l'editorial Empúries, i va iniciar també la composició de textos de creació literària.

La seva primera novel.la, La terra retirada (1993), va sorgir arran d'un suggeriment de l'escriptor Hèctor Moret, qui li va demanar un text per publicar-lo a la col.lecció "Quaderns de la Glera", de Calaceit. En principi, el nombre d'exemplars de la primera edició havia de ser reduït, sense superar-ne en cap cas els cinc o sis-cents. La novel.la, però, després de publicar-se a Calaceit, va cridar l'atenció de Jaume Vallcorba, editor de Quaderns Crema, que la va incorporar al catàleg de la seva editorial, igual que la segona obra de Mercè Ibarz, La palmera de blat (1995). La terra retirada va guanyar, a més, el premi Humbert Torres 1994, atorgat pel l'Institut d'Estudis Ilerdencs i Òmnium Cultural.

També en aquesta època va començar a alternar l'escriptura amb la pràctica docent. Entre el 1991 i el 1993 va impartir classes de l'assignatura Redacció periodística a la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Quatre anys més tard, es va incorporar a la Facultat de Comunicació Audiovisual de la Universitat Pompeu Fabra, on fa classes de les assignatures Taller de fotografia documental i Història de l'audiovisual a Catalunya.

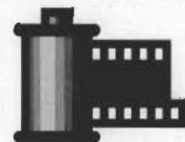
En paral.lel, Mercè Ibarz va redactar la seva tesi doctoral, que, amb el títol "Buñuel documental. Tierra sin pan i el seu temps", se centra en l'estudi de l'obra del director de cinema aragonès. Relacionada amb el tema de la tesi, prepara actualment una exposició -Tierra sin pan i els nous camins de les avantguardes- a l'Institut Valencià d'Art Modern.

L'any 1996 Mercè Ibarz es va integrar al Comitè d'Esriptores del Centre Català del PEN Club, grup impulsat, entre altres escriptores, per Maria-Mercè Marçal. Les iniciatives que ha organitzat aquest col.lectiu han estat nombroses i variades. Probablement la més destacada va ser la celebració dels dos cicles Cartografies del desig, a la Casa Elizalde de Barcelona els anys 1997 i 1998. Aquestes sessions consistien en la celebració d'unes conferències dramatitzades en què diverses escriptores imaginaven la conversa que es podia haver establert entre altres dues. En la primera edició del cicle, Mercè Ibarz va escriure un text en què imaginava un **encontre casual** entre Mercè Rodoreda i Nina Berberova en el Museu del Louvre de París, que totes dues escriptores havien freqüentat sense, però, coincidir-hi mai. Aquestes conferències han estat publicades en dos volums, Cartografies del desig. 15 escriptores i el seu món (1998) i Memòria de l'aigua. 10 escriptores i el seu món (1999), a l'editorial Proa.

En reconeixement a Maria-Mercè Marçal, desapareguda recentment, Mercè Ibarz va participar a la sala l'Espai de Barcelona, el 14 de desembre de 1998, en l'homenatge escenificat Res no et serà pres, amb la intervenció d'escriptores, actrius i cantants amigues.

Imatges per al record

Construcció del passeig marítim de la platja de Xilxes, maig de 1996
(Fotografies: Arxiu F. Valls)

LA CAMPANYA "SALVEM CA LA VILA" CONTINUA

Darrerament hem sentit que les autoritats municipals continuen endavant amb el projecte d'enderrocament de l'actual edifici consistorial, a pesar de l'informe emés per la Direcció General de Patrimoni a favor de la seua conservació. S'argumenta que l'edifici no té interès artístic i que la seua antiguitat és poca: diuen que va ser construït en 1947 per "Regiones Devastadas". No saben que amb eixe argument encara reforcen més la tesi conservacionista. L'obra realitzada per eixe departament del Ministeri de la Governació durant la postguerra, per les seues peculiartitats i per la seua relativa escassetat a nivell de l'Estat espanyol (es concentra en zones puntuals -"pueblos adoptados por el Caudillo"-), la fan mereixedora d'una total protecció.

Però tornant a eixes declaracions sobre l'antiguitat de l'edifici consistorial, cal dir que són veritats a mitges, és a dir, no són totalment certes. Potser siga raonable que es dubte sobre si l'edifici es va construir en 1726, 1750 ó 1759, ja que, hui per hui, encara (i subratlle encara) no s'ha trobat un document que ens diga qui el va construir, quan va costar, quan es va ficar la primera pedra,... a pesar de comptar amb documentació que ens dóna pistes sobre el moment de construcció. Ara, el que no es pot fer és comptar l'antiguitat d'un edifici a partir de la seua darrera reconstrucció (que no construcció). És com si considerarem que l'església de l'Assumpció de Xilxes fóra de 1945 (també va ser reconstruïda per "Regiones Devastadas") o de 1985, quan va ser rebossat amb ciment la part superior del campanar. És més, hi ha que ser congruents: Si a la pàgina web de la Federació Valenciana de Municipis i Províncies busquem Xilxes -apartat monuments-, comprovarem que no apareix l'edifici consistorial (serà perquè és nou?), però sí que apareix la font de "La Unión" i l'església parroquial. D'aquesta última diu "data de la época romana... Su estilo és neoclásico y conserva en buen estado su primitiva construcción". Per què es no diu també que és de 1945, any en el qual "Regiones Devastadas" també va acabar de reconstruir l'església parroquial? Per què se li dóna un origen romà a l'església i de l'edifici consistorial no es diu que molt possiblement va ser construït al segle XVIII?

Com a prova de que l'edifici consistorial és, almenys, anterior a 1936, reproduïm seguidament la memòria del projecte de reconstrucció de l'ajuntament i casa rectoral de Xilxes, elaborat per l'arquitecte de la D.G. de "Regiones Devastadas" Francisco Fornies en 1946, conservat, entre altres llocs, a l'Arxiu General de l'Administració.

PROYECTO DE RECONSTRUCCIÓN DEL AYUNTAMIENTO Y CASA RECTORAL DE CHILCHES

MEMORIA

Cumpliendo las órdenes recibidas de la Subdirección en oficios nº 7100 y 7099 se redacta el presente proyecto.-

Antecedentes.- El edificio del Ayuntamiento y Casa Rectoral sufrieron por daños de guerra y por su ocupación y empleo para usos distintos a su destino, precisando ser reparados, sobre todo en lo que afecta al Ayuntamiento que en la actualidad no reúne las condiciones mínimas indispensables para su función.-

Descripción de la obras.- El proyecto se redacta limitado por las instrucciones recibidas de la Superioridad, que indican se proceda a su reconstrucción utilizando el edificio actual reformando sólo la parte indispensable hasta dejarlo en forma que cumpla las condiciones necesarias de dignidad en un pueblo adoptado por el Caudillo.-

Así pues comprenderá dos tipos de obra que pueden separarse por su consideración.- La primera comprende la reconstrucción de la Casa Abadía, donde sólo han de verificarse en el interior obras de reparación de desperfectos y mejora de condiciones higiénicas y terminado.-

Al exterior la obra serà de major importància canviant la carpinteria en mal estat per uniformar i compondre l'aspecte exterior de l'edifici, procedint a un nou enfoscament i reboco així com a la construcció de la portada d'accés que encara que senzilla haurà de reflectir el caràcter corresponent al destí de l'edifici.-

La obra en l'Ajuntament és de major importància per reunir peores condicions.- Per aconseguir una major capacitat de la actual insuficient, se li afegeix l'edifici medianer amb ell, ocupant actualment la vivenda de l'alguacil.-

sense variar la estructura de l'edifici de l'Ajuntament, a la mateixa altura de les entrades se construirà sobre el solar ocupat per la vivenda de l'alguacil una edificació de la mateixa altura de l'Ajuntament perquè la seua superfície quedi afegida a aquell i millori els seus serveis.- La casa de l'alguacil quedarà situada a planta baixa, ocupant el seu solar actual i una part que se pren de l'actual Ajuntament.- Amb això l'Ajuntament disposarà a planta baixa, del vestíbul d'entrada amb lloc per al conserje i l'escala d'accés.-

En les plantes altes se desenvolupa el programa exigida per l'Ajuntament que consta de les dependències expressades en els plans adjunts.-

Les úniques modificacions importants seran l'elevació de la coberta per donar altura suficient al últim pis que actualment no passa de ser una simple nau, i modificació de l'escala molt pobre i mal traçada.-

Apart de aquestes reformes de major importància el rest de les obres serà la modificació de tabiqueria i solades de pis, reforma i construcció de nova carpinteria, sobretot en l'exterior, indispensable per uniformar el conjunt i les reformes de la façana segons els plans de conjunt i detall que se adjunten.-

Tota la obra se ha previst segons el criteri ordenat a base de l'aproveïment del material i la edificació utilitzable.-

En major detall queda expressat en el pressupost l'importància de cada obra a realitzar així com els materials i mitjans emprats que se han procurat, sejan els corrents en la localitat.-

València, Febrer de 1.946.-

Francisco Fornies

Com bé s'ha pogut llegir, l'edifici consistorial no va ser enderrocat per “Regiones Devastadas”, sinó tan sols reparat: es va adornar la façana amb frontons partits i finestres emmarcades, i, sense variar l'estructura de l'edifici, es va augmentar la superfície de la primera planta (afegint la casa del costat, la de l'agutzil,) i de la segona (construint damunt de la casa de l'agutzil). Per tant, l'actual edifici consistorial conserva, almenys, les mateixes parets i fonaments que l'edifici anterior a 1936, possiblement construït a mitjan del segle XVIII.

Ferran Valls (A.C. “Ràfol”)

SALVEM CA LA VILA !!!

Desperta Ferro.

90 06 08

90 06 08